

vrh tega pa celó malo rudninskih soli, fosforne kisline in apna.

Če tedaj v gori kazanem pregledu v o d o odšte-jemo, vidimo, da v 100 funtih mesá in jajic je po 24 funtov redivnih stvari, da tedaj jajca prav tako redijo, kakor mesó.

Računajmo, na pr., da 100 kil govejega mesa veljá 60 gold., tedaj po takem kupimo 24 kil redivnih delov v govejem mesu s 60 gold., v 100 kil. jajic je pa tudi 24 funtov redivnih stvari, — tedaj ima 100 kil jajic prav tisto vrednost kakor 100 kil mesá, namreč 60 gold.

Po takem gre tedaj le za to, da izvemo, koliko jajic je treba, da vagajo 100 kil.

Jajca, se ve da, so pa nekatera večja, nekatera manjša, nekatera ložja, nekatera težja, zato bi prav za prav morala cena jajic različna biti in bi se jajca ne prodajala po številu, ampak na vago. Srednje veliko jajce tehtá 50 gramov, zato gre 20 kokošjih jajic srednje velikosti na 1 kilo, in po takem vaga 2000 jajic 100 kil. Po vsem tem bi, če je 100 kil mesá vredno 60 gold., 2000 jajic tudi vredno bilo 60 gol.

Čeravno sta si meso in jajce v redivnosti enaka, ima jajce še vendar nekako prednost pred mesom zato, ker je jajce lažje prebavljivo in v kri prestopi vse, kar jajce v sebi ima, kakor je to tudi z mlekom.

Kmetovalec dobí tudi od iste množine krme več jajic, kakor pa mesá, zato naj bi kokošjo rejo bolj v svojo skrb jemal. Na Francoskem, še bolj na Angleškem sila veliko jajic povžijejo, zato so Francozi in Angleži jako marljivi o kokošji reji, posebno pa Francozi, ki veliko milijonov jajic vsako leto na Angleško izvozijo.

Soja = fižolica.

Preteklo leto mi je častiti gosp. Fr. Schollmayr nekoliko zrn te fižolice z izrečeno željo poslal, naj rezultat pridelka v „Novicah“ objavim. Evo ga!

Vsadil sem 70 zrn rumene, rujava (temno-rudeče) 45, od črne (temno-modre) pa 38 zrn. Nekaj zrn sem razdelil drugim, a kakor da bi jih bil proč vrgel. Črna soja se ni na nobeno stran dobro ponesla, pridelka je malo in malo pridnega dala, zato, čeravno so bile vse tri sorte na enaki apneni, dobro pognojeni zemlji in na bolj severni legi v začetku meseca maja po 26 cm. vsestransko narazen, in 1½ cm. globoko vsajene so vsa zrna kalila. Črna soja ni tedaj po tej skušnji priporočila vredna. Od rumene soje sem pridelal 9100, od temno-rudeče pa 4207 lepih in jedernatih zrn; una tehtajo ¼ litra 20, druga pa 19 dg. Zdi se mi, da sem jih pregosto sadil, kajti stranska stebila, ki so imela več prostora za izraščo, so do 210 zrn nastavila in dozorela. Eno tako steblo s stroki vred sem dal učitelju gosp. Fl. Rozmanu, ki je sedaj v Podkraju kot učitelj.

Josip Zelen.

Hude stiske naših kmetov.

Nova priča velikih nadlog kmetijskega stanu je prošnja za polajžbo pri iztirjevanju dače, ki jo je okrajni zastop pri sv. Lenartu v Slovenskih goricah na Štajarskem državnemu zboru na Dunaju po svojem državnem poslancu gosp. Hermanu predložil in se tako-le glasi:

„Visoka zbornica poslancev! Zavolj mnogih nero-dovitnih letin, slane, toče, povodnji itd. je naše kmet-

sko prebivalstvo močno ubožalo. Posestniki so pri hranilnicah in drugod hudo zadolženi. Le malo izmed njih je na svojih posestvih toliko pridelalo, da bi zamogli obresti za najeti kapital plačevati. Vsled tega so začeli ne samo privatni upniki, ampak tudi hranilnice tožiti dolžnike in posestva po dražbah prodajati. Število takih posilnih prodavanj se je zadnja 3 leta grozno pomnožilo. Pogosto bila so komaj za polovično ceno prodana posestva, včasih pa še za manjšo. Posestva ne dajejo več prejšnjega dobička in ker jih čedalje več na prodajo prihaja, zgubila so na vrednosti. Vsak, kojemu se posestvo po posilni dražbi proda, je gotov berač, ker malokedaj kdo več obeča, kakor vknjiženi dolgovi znašajo. Ova huda stiska nam je uže mnogo novih kmet-skih nemaničev, beračev porodila. Ali stiska še ni do vrha prikipela. Lani smo imeli še precej dobro letino, pa nam vendar ni pomagano, ker nimajo pridelki nobene primerne cene. Posestnik mora prej nezaslišano veliko pridelka prodati in še mu ni mogoče toliko denarja dobiti, da bi obresti za vknjižene dolgove poplačal, dače in doklade poravnal, ki so grozovinsko narastle. Kaj čuda, da je kmet-ski stan v največi nevarnosti popolnem uničen biti, ta prevažni stan, ki plačuje državi največ dače, njej daje največ vojakov in pride-luje vsem potrební krub. Za kmet-ski stan se država nikoli ni toliko zmenila, kolikor za obrtnijske podjet-nike, kojim je pred par leti priskočila z državnim po-sojilom mnogih (80) milijonov. Tudi od strani davka-rije najdemo kmet-ski posestniki redko kedaj usmiljenja. Visoki vladi je znano, kako je kmet-sko prebivalstvo ubožalo, kako so zemljišča prejšnjo vrednost zgubila, kako se pridelki dobro prodati ne morejo, pa vendar dačo prav trdo iztirjava! Zavolj dolžnih davkov in pristojbin (Gebühren) se zajemljajo posestva z eksekutivnim rubežem, in se včasih uže zaradi manjših zneskov se-kvestraciji podvržejo, premakljivo blago (Fahrnisse) pa eksekutivno rubi in po slepi ceni (Spottpreis) prodá tako, da se pogosto ne dobí znesek za dačo in pristoj-bino, ampak komaj toliko speča, kolikor so eksekutivni stroški znašali. Kmetijstvo mora tedaj propasti ali je uže propalo. Omeniti moramo, da se je eksekutivni meč jako poojstril s tem, da so se postavili davkarijski eksekutorji. Ta naprava davko-plačilcem sekucije še mnogo dražejše dela, ker eksekutor ne posluje kot državni služ-benik, ampak kot uradnik in se nam torej bržčas tudi stroški uradniški naračunavajo. To kaže čisti dohodek sekucij, ki je v Št. Lenartskem okraju lani nanesel okoli 2500 gold. — Pod navede-nimi stiskami vzdihuje sedaj kmet-sko prebivalstvo. Iz-voljeni možje okrajnega zastopa bili smo večkrat pro-šeni obrniti se do visoke vlade, naj bi posestnikom zemljišč nekoliko prizanašala in ne tako neusmiljeno dolžnih davkov iztirjevala. Podpisani odborniki prosimo toraj: visoka zbornica poslancev naj blago-voli z ozirom na veliko revščino in stiske med kmet-skim prebivalstvom pridobiti ne-koliko polajžbe pri iztirjevanju dače! Od-borniki okrajnega zastopa pri sv. Lenartu v Slovenskih goricah dne 9. januarija 1879.“ —

Tako se glasi — dostavlja „Slov. Gosp.“ — po-menljiva prošnja, ki zopet jasno in glasno priča zoper nesrečno liberalno dobo, ki nas je tako z bremení obložila in nam ves blagostan potrla, da še nam dobre letine iz stiske pomagati ne morejo. Želeti bi bilo, da bi tudi drugod okrajni zastopi jednako se oglasili. Vsaj je tudi po drugod jednako slabo in hudo! Ta-kovi glasi so najboljša priprava za dobre volitve pri bližajočih se novih volitvah za državni zbor. Kajti čeravno je prav, kar so Št. Le-

narčani storili, vendar skušnja nam kaže, da od sedanje liberalne zbornice nimamo pričakovati, česar potrebujemo. V to je treba novih ministrov, novih poslancev.

Ozir po svetu.

Črtice iz Bosne.

(Dalje.)

Jaz sem dobro vedel, da Bošnjaki, enako Ogrom, pravijo „Švab“ vsakemu, ki nemški govori — ali če je le črno oblečen, zato prašam krčmarja, kak je, in ko mi pové, da ima na sebi uro in prstane, mu izrečem, da bi ga rad videl; morda se zgovoriva in jaz dobim prostor na njegovem vozu. To pa krčmarju ni všeč, marveč mi reče, da se bo ž njim sam zmenil; če bo onemu prav, plačam jaz le polovico vožnje.

S tem zgine, jaz pak, pustivši na mizi svojo kupico rakije, katero mi je bil krčmar prinesel, stopim pred kolibo, ker je bila v sobi silno huda soparica nekaj po dimu pušic, nekaj po špiritu. Se ve, da je bilo povsod toliko ljudi, kakor na pr. v Ljubljani o sejmu. Najmanj je bilo videti Turkov in še ti, kar jih je bilo, so hodili kakor skopljani petetini, ker manjkalo jim je glavne reči moštva: orožja; za pasom ni bilo nič in marsikoga sem videl, ki je mestu revolverja, pištole in noža za pasom imel po tri dolge pipe — gotovo le zato, da ni bil prazen. Zato so pa vsacega „Švaba“ prebadali in streljali z očmi, s strupenimi pogledi. Meni so se zdeli kakor baroni v strgani obleki in s praznim žepom, katere pa vendar navdaja še misel, da so iz boljše robe od navadnih ljudi in so zato vendar-le neskončno prevzetni. Res prav smešne, tragikomične podobe.

Ko tako memo gredočo človeško zmes ogledujem, mi potrka na rame krčmar ter mi naznani, da se lahko peljem s „Švabom“, plačati mi bo le polovico. Meni je to jako všeč, podam se nazaj v izbo in tu mi pride naproti človek ne posebno prijetne postave; če bi ga bil kje drugje dobil, stavil bi bil, da je ogleduh. Ogovori me brž nemški in ko od mene dobi enak odgovor, mi pomoli roko in reče, kako ga veseli, da je dobil tovariša, ki zna vsaj kak jezik, ker v tej prokleti deželi ljudje ne znajo nobenega jezika.

Jaz brž spoznam, da imam opraviti s človekom najbolj nestrpljivega naroda, s prevzetnim Nemcem. Predno za trdno sklenem peljati se ž njim, bi rad vedel, kaj je in kaj namen njegovega potovanja, zato mu podam svojo karto.

Na to tudi on odpre svojo žepno knjižico in mi podá karto, na kateri berem: „F. Böck, königlicher bayerischer Hauptmann“. Jaz se priklonem ter izrečem tudi od svoje strani veselje, da mi je prilika na tako dolgi in pusti poti imeti omikanega tovarša.

„Vam je toraj pot že znana?“ me vpraša na to.

„O da, čeravno je uže več let tega, kar sem se vozil tù“, je odgovor moj.

Mož je sedaj še bolj vesel, posebno ko vidi in sliši, da se s krčmarjem lahko razumem. Krčmar je bil namreč v tem stopil nama za hrbet, potrkal meni na ramo in rekel, da je voz uže pripravljen. Predno pa sva šla na voz, je zahteval krčmar od mene 6 for. voznine; jaz sem mu jih plačal in tudi desetico za rakijo, katero so pa drugi spili. Desetico sem moral plačati še za kupico, ki jo je tisti, kateri je rakijo spil, v žep vteknil. Še le, ko sem vse to plačal, mi je položil krčmar na voz mojo prtljago, katero je do tje držal v rokah. Pred naju sede na voz čvrst Bosnjak bistrih oči in še mlad. Konju je videti, da je uže dolgo v službi, voz pa je tak, da se res težko dá popisati. Moj tovariš začne za-

bavljati in kleti, kolikor more, a ko voznik požene in se začneva prav dobro tresti, mu kmalu zmanjka sape, zato stisne usta skup, bojé se, da bi se ne vgriznil v jezik.

Vreme ta dan ni bilo ravno neprijetno, le vročina je precéj nagajala in kljusa naša je kmalu začela počasno stopati in vse besede kočijaža je niso mogle pri- gnati k urnejemu stopanju. Moj tovariš postane nevoljen, začne kleti voznika, voz in štirinožno pred njim vpreženo žival, a jaz ga tolažim s tem, da je bolje taka počasna vožnja nego če bi po slabi in silno razvoženi ter razriti poti ob jamah in rušah poskakovala z vozom vred tako, kakor jezdec na konji. Pa še predno se mu poleže nepotrpežljivost, uže doideva vozove, ki so razno robo za vojaki peljali; ker je bila cesta tukaj zavita, nisva mogla videti, kako dolga je rajda. Najin voznik pa zvé, da je najmanj kake pol ure dolga.

„No, ta je lepa“, zarenči moj tovariš „če bomo mi tako polževo naprej pomikali se, kakor ti vozovi, kdaj bomo v Banjiluki! Le naprej, kočijaž, prevozi jih“, veli najinemu vozniku.

Ta se obrne do mene in prosi, naj mu povem, kaj hoče gospod. Ko mu jaz to razložim, odmaje z glavo rekoč, da to nikakor ne gre, ker je cesta preozka in nas „askeri“ (vojaki, ki so spremljali vozove) ne bodo naprej pustili. A o tem moj tovariš noče nič slišati, iztrga vozniku bič iz rok in vdari po konji; ta, navajen, da ga goni le beseda, poskoči in potegne voz naprej, da zadenemo ob zadnji voz kolone in bi bili gotovo zvrnili se, če bi bilo to na ravnem svetu mogoče. Poskus naš je imel ta nasledek, da je prijahal podčastnik nam nasproti ter ukazal nam „halt“. Ko se to zgodi, naju praša, kaj sva in če imava dovoljenje od vojaškega poveljništva, iti za armado.

Moj tovariš, vesel, da sliši nemško besedo, potegne svoja popotna pisma iz žepa ter jih ponosno pomolí podčastniku, isto tako jaz. Vojak jih pogleda, naredí mojemu spremljevalcu spodobno vojaško počesčenje in reče, da smeja peljati se za kolono.

„Ali to je predolgočasno, prepočasno, saj lahko prevoziva to kolono“ — reče moj tovariš.

„Obžalujem, da ne gre“, pa je odločen in kratek odgovor podčastnika, „imam o tem strog ukaz.“

„Kje je poveljnik te spremljevalne čete?“ vpraša moj tovariš nejevoljen, „jaz se bom pritožil.“

„Slobodno, kedar pridemo na prenočišče“ — odgovorí podčastnik mirno, — „zdaj pa to ni mogoče, ker je spredej.“

Po teh besedah odjaha, moj tovariš pa začne glasno zabavljati neolikanosti avstrijskih vojakov; na Bavarskem ali Pruskem bi podčastnik ne smel nikdar priti stotniku s takimi besedami.

„Pomislite, da to niso bavarski ali pruski vojaki“, opomnim jaz, „in vi ne njih stotnik.“

Na to se nasloni nazaj, kolikor je bilo to na vozu mogoče, in s svojim „binoklom“ gleda dolgo rajdo vozov pred nama, ki se je bila jela razvijati ob rebru, v katerega smo se zavili. Jaz opomnim, da je še bolje za naju v tej nevarni deželi, če potujeva s takim spremstvom; se vsaj ni bati zakotnega napada.

„Ej, kaj“, pa odgovorí zaničljivo, „vojak, kakor jaz, se ne boji nobene nevarnosti.“

Po pravici rečeno, da mi je mož začel presedati. Prav rad bi se ga bil znebil, če bi bilo to le količkaj mogoče, ker se mi je zdelo, da bo s svojo nemško prevzetnostjo, katero je jel zdaj čedalje očitneje kazati, še v kako zadrego spravil sebe in mene; pa ker to vsaj za zdaj ni bilo še mogoče, tudi jaz utihnem in se pozneje začnem meniti s kočijažem. To pa zopet mojemu sosedu ni všeč, češ, da je nespodobno pogovarjati se v